

ВІДГУК
кандидата юридичних наук
Лукошкіної Юлії Юріївни
на дисертацію Михальської Юлії Борисівни
на тему «Адміністративно-правові засади судового контролю
за виконанням судових рішень у господарському судочинстві»
на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право

Дисертаційне дослідження Михальської Юлії Борисівни присвячене актуальній проблематиці забезпечення реального виконання судових рішень у господарському судочинстві та визначенню ролі судового контролю у відповідному механізмі. Актуальність обраної теми не викликає сумнівів, оскільки невиконання або несвоєчасне виконання остаточного судового рішення нівелює практичне значення судового захисту та негативно позначається на стані правової визначеності, стабільності господарського обороту й довірі до системи правосуддя.

Особливого значення проблематика дисертації набуває у зв'язку з істотним оновленням законодавчої моделі судового контролю за виконанням судових рішень. Запровадження у Господарському процесуальному кодексі України інституту подання та розгляду звіту боржника про виконання судового рішення суттєво розширило процесуальний інструментарій господарського суду та водночас поставило перед наукою і правозастосовною практикою низку нових питань щодо підстав, меж і способів реалізації відповідних контрольних повноважень.

Дисертація має логічну структуру, що дозволило авторці послідовно перейти від теоретичних засад досліджуваного інституту до аналізу чинного законодавства, суб'єктного складу та процедурних форм судового контролю, а надалі – до порівняльно-правового дослідження і формулювання пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання та практики.

Позитивної оцінки заслуговує те, що Михальська Ю. Б. розглядає виконання судового рішення не як суто технічну або завершальну стадію юридичного процесу, а як необхідну умову реальності судового захисту.

Важливим теоретичним результатом є визначення судового контролю як форми реалізації публічно-владних повноважень суду, спрямованої на забезпечення обов'язковості судового рішення та його фактичного виконання. При цьому авторка обґрунтовано наголошує на неприпустимості ототожнення судового контролю з безпосередньою виконавчою діяльністю.

Вагомим елементом дисертаційної роботи є дослідження процедурних форм судового контролю. Авторкою переконливо показано, що після законодавчих змін 2024 року традиційна модель, орієнтована переважно на оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавця, доповнилася інструментами безпосереднього контролю за поведінкою боржника. Такий розвиток законодавства обґрунтовано оцінюється як перехід до більш складної моделі, що поєднує правовідновлювальні, моніторингові та стимулювальні елементи.

Особливої уваги заслуговує підрозділ, присвячений інституту подання та розгляду звіту про виконання судового рішення. Авторкою детально розкрито його правову природу, зміст, процесуальний порядок застосування та співвідношення з традиційною скарговою формою судового контролю. Обґрунтовано видається позиція, за якою звіт не повинен перетворюватися на формальне повідомлення про стан виконання, а має забезпечувати суд достатньою інформацією для оцінювання реальності, послідовності та добросовісності заходів, ужитих боржником.

Однією з найбільш змістовних частин дисертації є сформульована у підрозділі 3.2 система напрямів удосконалення законодавства та практики. Науковий інтерес становить запропонована ризик-орієнтована модель судового контролю, що передбачає диференціацію його інтенсивності залежно від характеру й ступеня ризику невиконання судового рішення.

Заслужують підтримки пропозиції щодо підвищення змістовності звіту боржника, персоніфікації процесуальних обов'язків відповідальних посадових осіб, застосування принципу пропорційності при виборі заходів судового реагування, удосконалення механізму взаємодії суду та виконавця, розвитку спеціальних форм контролю щодо державних і комунальних боржників.

Перспективними є також положення щодо цифровізації судового контролю, зокрема інтеграції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи з Автоматизованою системою виконавчого провадження. Реалізація відповідних пропозицій потенційно може забезпечити оперативніший доступ суду до інформації про стан виконавчого провадження, знизити рівень процесуального формалізму та створити належне інформаційне підґрунтя для оцінювання результативності контрольних заходів.

Сформульовані авторкою результати мають практичне значення та можуть бути використані при вдосконаленні господарського процесуального та виконавчого законодавства, узагальненні судової практики, організації взаємодії між судами й суб'єктами примусового виконання.

Разом із тим окремі положення дисертації мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальшого наукового обговорення.

По-перше, у підрозділі 2.4 авторкою обґрунтовано необхідність переходу від формального до змістовного звітування боржника про виконання судового рішення. Такий підхід є обґрунтованим. Водночас подальшого опрацювання потребує питання щодо меж судового оцінювання змісту такого звіту. Зокрема, важливо не допустити ситуації, за якої оцінювання судом достатності вжитих заходів фактично перетворюватиметься на визначення судом конкретної послідовності виконавчих, господарських або управлінських дій боржника. На наш погляд, критерієм розмежування тут має залишатися принцип неприпустимості

підміни судом суб'єкта примусового виконання або органу управління юридичної особи.

По-друге, у підрозділі 3.2 пропонується подальший розвиток диференційованої системи заходів реагування на неналежне виконання судового рішення. Водночас видається доцільним чіткіше розмежувати власне заходи процесуального примусу та інші форми судового реагування. Витребування додаткових відомостей, вимога про уточнення звіту, виклик відповідальної посадової особи чи постановлення окремої ухвали мають різну юридичну природу та не у всіх випадках можуть бути віднесені до заходів процесуального примусу у вузькому розумінні цього поняття. Така диференціація сприяла б більшій термінологічній визначеності запропонованої моделі.

По-третє, науково цікавою є пропозиція щодо запровадження у господарському судочинстві інституту астренту для стимулювання виконання судових рішень зобов'язального характеру. Разом із тим запропонована модель потребує подальшого міжгалузевого опрацювання, зокрема щодо визначення правової природи астренту, його співвідношення із заходами процесуального примусу та цивільно-правовими наслідками невиконання зобов'язання, визначення одержувача відповідних грошових сум, порядку їх стягнення та особливостей застосування до публічних боржників.

По-четверте, запропонована авторкою інтеграція Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) та Автоматизованої системи виконавчого провадження (АСВП) є перспективним напрямом розвитку, однак її практичне втілення потребуватиме вирішення комплексу питань, пов'язаних із захистом персональних даних, комерційної таємниці, розмежуванням рівнів доступу до інформації та забезпеченням належного рівня інформаційної безпеки. Ці аспекти могли б стати предметом окремого подальшого дослідження.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, не заперечують обґрунтованості основних висновків дисертації та не знижують її загальної позитивної оцінки.

Таким чином, дисертація Михальської Юлії Борисівни на тему «Адміністративно-правові засади судового контролю за виконанням судових рішень у господарському судочинстві» є завершеною самостійною науковою працею, що містить науково обґрунтовані теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації, спрямовані на вирішення актуального наукового завдання у сфері адміністративно-правового забезпечення виконання судових рішень.

За актуальністю обраної теми, змістом, науковою новизною, ступенем обґрунтованості отриманих результатів, їх теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота відповідає встановленим вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її авторка – Михальська Юлія Борисівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
керуючий партнер
АО «БІ ЕНД ЕЛ ГРУП»

Ю.Ю. Лукошкіна